

Nr 166.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av ett till förra biskopsbostället 2 mantal Sundby nr 1 i Strängnäs socken hörande område; given Stockholms slott den 7 mars 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller anför:

År 1926 medgav riksdagen att från visst område å det till Sundby sjukhus vid Strängnäs anslagna förra biskopsbostället 2 mantal Sundby nr 1 i Strängnäs socken finge under vissa villkor försäljas tomter, att användas till bostadslägenheter för befattningshavare vid sjukhuset eller sådan befattningshavares efterlevande maka eller ock förutvarande befattningshavare eller sådan förutvarande befattningshavares efterlevande maka.

Bihang till riksdagens protokoll 1941. 1 saml. Nr 166.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 25 april 1938 dagtecknad skrivelse har *Strängnäs landskommun* hemställt att för beredande av möjlighet till förvärv av tomter för uppförande av egna hem av statsverket till skäligt pris få förvärva visst annat område under samma stamfastighet. Tillika vore kommunen under viss förutsättning villig att förvärva jämväl ännu osålda tomter å förstnämnda egnahemsområde. Till stöd för denna framställning har kommunen anfört:

Sedan personalen vid Sundby sjukhus vid Strängnäs erhållit möjlighet att förvärva tomter och bygga egnahem på mark, som för ändamålet upplåtits av sjukhuset i enlighet med statsmakternas år 1926 fattade beslut, hade det visat sig föreligga ett mera allmänt intresse för bebyggelse på denna delen av Tosterön. Någon för ändamålet åtkomlig mark finnes dock icke, emedan all jord i trakten bestode av publika jordbruksfastigheter. Något annat område med lämpligt läge för en större och ordnad bebyggelse finnes icke heller inom socknen.

Strängnäs sockens kommunalfullmäktige hade därför beslutat göra framställning om rätt till förvärv av den Sundby sjukhus tillhöriga mark — med undantag av sjukhusets begravningsplats — som vore belägen väster om landsvägen Strängnäs—Hjulsta färja och som gränsade intill det genom riksdagsbeslutet 1926 upplåtna egnahemsområdet. I ett eventuellt köp borde också ingå den s. k. Vargholmen, på vilken sedan gammalt 4 stugor vore uppförda på ofri grund. Ägarna av dessa stugor önskade samtliga köpa de nyttjade tomterna, varom de också gjort framställning till sjukhuset. Den tilltänkta byggnadsplanen borde omfatta även detta område. Ägarna av stugorna skulle givetvis hava förmånsrätt till förvärv av respektive tomter, sedan byggnadsplan fastställts. På detta sätt skulle all byggnadsverksamhet inom denna del av kommunen bliva planlagd och ordnad.

Om staten så önskade vore kommunen också villig att inlösa de vid köpets avslutande osålda tomterna inom det redan planlagda tomtområdet, därest den av statsmakterna stipulerade bestämmelsen om återköpsrätt upphävdes.

Ifrågavarande markområde, som bestode dels av hagmark, dels av åkerjord, hade ett ur byggnadssynpunkt fördelaktigt läge i söderslutning mot Mälaren samtidigt som det läge så avskilt från sjukhuset, att det icke kunde medföra några olägenheter för sjukvården, om det upplättes till allmän bebyggelse.

Inom området vore den s. k. Abborrhärens badplats belägen. Om denna finge gå med i ett eventuellt köp, så vore kommunen beredd att förbinda sig att den skulle bevaras som allmän plats och eventuellt utökas något, om detta skulle visa sig lämpligt vid upprättandet av stadsplan. Alternativt kunde man ju också tänka sig, att denna badplats stannade i statens ägo och finge utgöra en allmän plats. Det förra alternativet syntes dock vara att föredraga, men detta borde ju då inverka på priset på denna del av markområdet.

Därest kommunen erhöle tillstånd att förvärva omskrivna mark, vore det — framhåller kommunen vidare — meningen att låta uppgöra byggnadsplan för hela området och på så sätt få en ordnad bebyggelse till stånd. Anläggande av erforderliga vägar bleve då en kommunens angelägenhet. De sanitära anläggningarna syntes enligt kommunens mening lämpligast kunna handhavas av den på platsen redan befintliga egnahemsföreningen, som ordnat med avloppsledning inom det nuvarande tomtområdet, och till vilka ledningar en ytterligare anslutning med fördel kunde ske. Under de

senaste åren hade området ifråga och trakten däromkring elektrifierats, varvid kommunen lämnat sitt stöd, så att elektrisk energi kunde erhållas till ett för ett landsbygdsområde relativt lågt pris. Därest kommunen på här anförd sätt kunde anskaffa byggnadstomter, vore det kommunens avsikt att försälja dessa till självkostnadspris, vilket skulle innebära en förbättrad bostadsstandard inom kommunen.

Vid kommunens framställning har fogats en kopia av en av ingenjören B. Smedberg i maj 1938 upprättad karta, utvisande det område, varom i framställningen är fråga. Enligt av Smedberg verkställd arealberäkning skulle områdets yttinnehåll — med inräknande av Vargholmen och Abborrberget men med avdrag för begravningsplatsen, de ännu osålda tomterna å det redan upplåtna egnahemsområdet samt vissa mindre, i arealberäkningen angivna markområden — uppgå till 14 hektar 58 ar.

Kommunens framställning har av kommunen överlämnats till direktionen för Sundby sjukhus vid Strängnäs, som genom *domänintendenten* i länet verkställt saluvärdering av området. Med hänsyn till föreliggande förhållanden och med tanke på att det allmänna genom en försäljning kommer att verksamt gagna egnahemsbildningen, anser *domänintendenten* området hava följande värde:

1) Abborrbergsområdet	23,000 kvm. à 10 öre....	kronor	2,300:—
2) Översvämningssmark	8,000 » » 0 »	»	—
3) Icke stadsplanlagd tomtmark	114,880 » » 23.6 »	»	27,111:68
		Summa kronor	29,411:68

Därjämte hava ännu osålda tomter å det genom statsmakternas förut nämnda beslut av år 1926 redan upplåtta egnahemsområdet av *domänintendenten* åsatts ett totalt markvärde av något över 10,600 kronor. Vid arealberäkningen av tomtmarken har *intendenten* utgått från att den av kommunen ingivna arealutredningen stämmer. Vid jämförelse med egendomens lantmäterikarta har det dock förefallit, som om den uppgivna arealen vore något knapp, varför ett eventuellt försäljningsbeslut icke borde omfatta areal tomtmark utan endast angiva kvadratmeterpriset.

I avgivna yttranden hava *sjukhuschefen vid Sundby sjukhus* samt *sysseledaren därstädes* tillstyrkt kommunens framställning, den sistnämnde dock under villkor att mot ifrågavarande område svarande, för jordbruksdrift lämpad areal tillföres sjukhuset.

Direktionen för sjukhuset har ej heller haft något att erinra mot kommunens förslag — även med anläggande av sjukvårdstekniska synpunkter — under förutsättning, att i försäljningen ej inbegripes kronan eller andra tillhöriga byggnader och anläggningar, att området försäljes i befintligt skick mot en köpeskilling, beräknad med hänsyn dels till det antal kvadratmeter, som området efter uppmätning kan befinnas innehålla, dels ock till de av *domänintendenten* angivna olika värdena per kvadratmeter samt att kommunen ensam svarar för med köpet förenade avstycknings- och andra kostnader.

Direktionen har översänt handlingarna i ärendet till *medicinalstyrelsen*, som i skrivelse den 31 januari 1939 förklarar sig för det dåvarande icke kunna fullt överblicka, huruvida det till försäljning ifrågasatta området framdeles kunde bliva erforderligt för sjukhusets utveckling. Försiktigheten bjöde därför att man åtminstone ännu några år ställde sig avvaktande. Den genom försäljningen uppkommande bebyggelsen vore ur sjukhusets synpunkt mindre önskvärd. Styrelsen har därför avstyrkt kommunens framställning.

Länsstyrelsen i Södermanlands län anser i utlåtande över förslaget starka skäl tala för att området eller eventuellt de delar därav, som lämpligen böra få bebyggas, överlåtes till kommunen. Med hänsyn till de av medicinalstyrelsen anförda skälen har länsstyrelsen emellertid icke funnit sig för närvarande böra tillstyrka framställningen.

Länsstyrelsen hade inhämtat yttrande i ärendet av *länsarkitekten i länet*, som förklarar sig kunna varken tillstyrka eller avstyrka kommunens ansökning. Länsarkitekten har emellertid framhållit bland annat:

Den numera färdiga broförbindelsen med Strängnäs hade medfört ökad trafik å landsvägen, som skilde förevarande markområden från Sundby sjukhus egentliga område öster om vägen. Denna trafik kunde med säkerhet förutses bliva ökad i och med att vägförbindelserna norrut till Uppland förbättrades. Sjukhusområdet syntes således komma att bliva mer och mer avskilt från de västra områdena. Detta förhållande samt den splittring av marken väster om landsvägen, som uppstått genom det befintliga bostadsområdets och begravningsplatsens belägenhet, syntes knappast längre göra de ännu oanvända markområdena därstädes särskilt lämpliga för direkt sjukhusändamål. Däremot vore terrängen och belägenheten nära vattnet utan tvivel lämplig för en fortsatt men relativt försiktig bostadsbebyggelse. För att åskädliggöra huru långt en dylik bebyggelse syntes högst böra få utsträcka sig, hade å länsarkitektkontoret uppgjorts ett preliminärt och schematiskt planförslag för sådant ändamål.

Vid nämnda planskiss hade utgångspunkter varit, att stranden till lämplig bredd borde lämnas fri samt att visst skyddsområde av obebyggd mark tänktes utmed landsvägen. Vidare hade landsvägen så långt som möjligt befriats från tvärgående vägar. Den tänkta vägsträckningen utmed stranden hade även föreslagits för att förbättra kommunikationen mellan bostadsområdet samt sjukhuset och landsvägsbron.

I en den 6 mars 1941 dagtecknad promemoria har förutvarande *domänintendenten* i länet, numera byrådirektören A. von Bergen avgivit förnyat yttrande angående värdet av ifrågavarande tomtmark samt därvid anført:

Abborrbergsområdet. I värderingen hade föreslagits ett pris av 10 öre per kvadratmeter. von Bergen ansåge detta pris fortfarande täcka värdet med hänsyn till att detsamma för alltid komme att vara tillgängligt för allmänheten utan möjlighet för kommunen att härigenom utvinna någon inkomst. Med hänsyn därtill borde kanske utnyttjandet av området i köpekontraktet bindas för det avsedda ändamålet.

Översvänningsmarken. Någon möjlighet att utnyttja densamma för inkomst föreläge icke med hänsyn till markens låga läge i förhållande till Mälarens vattenstånd. Utginge man emellertid ifrån att den nu planerade regleringen av Mälarens vattenstånd bleve tillräckligt effektiv för att skydda området för

översvämningar syntes med hänsyn till vad länsarkitekten anfört, marken kunna åsättas ett värde av 10 öre per kvadratmeter.

Icke stadsplanelagd tomtmark. Vid beräkning av priset per kvadratmeter hade von Bergen kommit fram till det i värderingsinstrumentet angivna värdet av 23.6 öre per kvadratmeter mark.

Sedan 1938 hade emellertid förutsättningarna för beräkning av skäliga tomtpriser i någon mån ändrats. Den genomsnittliga arbetsinkomsten hade stigit och det syntes nog ha inträffat en allmän värdestegring, varför von Bergen ansåge skäl tala för en förhöjning av det i värderingsinstrumentet angivna värdet med 3 à 4 öre per kvadratmeter.

Egnahemsområdet. Det i värderingsprotokollet angivna värdet vore det uträknade matematiska värdet för detta och funnes ingen anledning föreslå någon förhöjning.

Som allmänt omdöme om den föreslagna försäljningen ville von Bergen framhålla det ifrågasatta områdets mindre lämplighet för utvidgning av sjukhusområdet, då den allmänna landsvägen för sådant fall komme att på ett olyckligt sätt skära det egentliga sjukhusområdet. Det syntes nog ligga i öppen dag att en utvidgning åt annat håll vore det enda riktiga för att bibehålla en önskvärd slutenhet på sjukhusområdet.

Det vore ju givet att en försäljning av cirka 7 hektar åker i viss grad försämrade sjukhusjordbrukets produktion av för självhushållet behövliga produkter. Då emellertid full kompenserings för denna åkerareal kunde vinnas genom intagning av Tynäs jordbruk, komme olägenheterna av arealminskningen icke att påverka produktionsresultatet vid jordbruket.

Såsom jag inledningsvis uppgivit medgav riksdagen år 1926, att från ett område under förra biskopsbostället 2 mantal Sundby nr 1 finge på vissa villkor försäljas tomter, avsedda att användas för uppförande av bostadslägenheter åt befattningshavare vid Sundby sjukhus eller efterlevande makar till sådana befattningshavare. Strängnäs landskommuns nu föreliggande ansökning avser markförvärv för kommunens egen räkning för försäljning framdeles av tomter i öppna marknaden, i första hand av ett område, som vid verkställd arealberäkning preliminärt uppskattats till 14 hektar 58 ar, och vari inräknats Vargholmen och det s. k. Abborrberget. Därjämte har kommunen ifrågasatt förvärv av de tomter å det befintliga egnahemsområdet, vilka ännu icke funnit köpare.

*Departements-
chefen.*

Mot kommunens förslag hava betänkligheter rests från medicinalstyrelsens sida med hänsyn bland annat till möjligheten av ett framtida behov av ifrågasatt område för Sundby sjukhus' räkning. Enligt vad jag under hand inhämtat, torde emellertid något hinder för sjukhusets eventuella utbyggnad i framtiden ej komma att uppstå genom ett bifall till kommunframställningen. För egen del är jag under sådana förhållanden beredd att tillstyrka förslaget, i vad det avser försäljning av förutnämnda markområde, inklusive Vargholmen och Abborrberget. Däremot anser jag de ännu osålda tomterna å det nuvarande egnahemsområdet ej lämpligen böra ingå i köpet.

Vidkommande villkoren för områdets överlåtelse torde böra föreskrivas, att kommunen vid blivande tomtförsäljning ej må betinga sig högre ersättning än som motsvarar tomtes självkostnadspris, däri inbegripet av kommunen nedlagda kostnader för anläggning av vägar och dylikt. Därjämte kan jag helt

ansluta mig till vad direktionen för Sundby sjukhus förordat. Området skall sålunda överlätas i befintligt skick mot en köpeskilling, beräknad i enlighet med förutvarande domänintendentens ursprungliga förslag med de ändringar rörande prissättningen av översvänningsmarken och den icke stadsplanlagda tomtmarken, som i promemorian den 6 mars 1941 ifrågasatts. För Abborrhbergsområdet bör alltså betingas ett pris av 10 öre per kvadratmeter, för översvänningsmarken likaledes 10 öre per kvadratmeter och för den icke stadsplanlagda tomtmarken 26.6 öre per kvadratmeter. Å området belägna, staten eller andra tillhöriga byggnader och anläggningar ingå ej i köpet. Försäljningen bör föregås av ny markuppmätning. Utgifterna härför liksom övriga med köpet förenade kostnader böra drabba kommunen ensam. Jag förutsätter därjämte, att Abborrhbergets badplats av kommunen bevaras och underhålles såsom allmän badplats ävensom att vad länsarkitekten i övrigt yttrat rörande områdets planläggning i görligaste mån beaktas.

Slutligen torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma sättet för redovisningen av genom försäljningen inflytande medel.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förenämnda område om cirka 14 hektar 58 ar må på angivna villkor försäljas till Strängnäs landskommun.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils-Sture Lindqvist.